

Załącznik
do Uchwały Nr
Rady Miasta Nowego Sącza
z dnia

*PROGRAM WSPIERANIA RODZINY I ROZWOJU
PIECZY ZASTĘPCZEJ
DLA MIASTA NOWEGO SĄCZA
NA LATA 2013 - 2015*

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	1
2. ZADANIA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ	2
2.1.Organizacja wsparcia rodziny	2
2.2.Zadania gminy	2
2.2.1.Asystent rodziny	3
2.2.2.Placówki wsparcia dziennego.....	3
2.2.3.Rodziny wspierające	4
2.3.Zadania powiatu	4
2.3.1.Rodzaje rodzin zastępczych	6
2.3.2.Formy rodzinnej pieczy zastępczej.....	6
3. DIAGNOZA SPOŁECZNA.....	7
3.1.Charakterystyka miasta Nowego Sącza	7
4. DIAGNOZA SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	9
4.1.Rodzinna piecza zastępcza.....	9
4.2.Instytucjonalna piecza zastępcza	12
4.3.Usamodzielniani wychowankowie.....	14
4.4.Wnioski końcowe	15
5. PREZENTACJA PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY I ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ	15
5.1.Adresaci Programu	15
5.2.Partnerzy w realizacji Programu	15
5.3.Cel główny Programu	16
5.4.Cele szczegółowe Programu	16
5.5.Limit rodzin zastępczych zawodowych	21
5.6.Założenia Programu.....	22
5.7.Źródła finansowania Programu	22
6. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU	22
7. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	22

1. WPROWADZENIE

W dniu 1 stycznia 2012 r., weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Do zadań własnych gminy określonych w art. 176 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy opracowanie i realizacja 3 - letnich programów wsparcia rodziny. Zadaniem własnym powiatu wynikającym z art. 180 pkt. 1 ww. ustawy jest opracowanie i realizacja 3 - letnich programów rozwoju pieczy zastępczej. Programy te mają na celu zapewnienie każdemu dziecku prawa do stabilnego, trwałego i rodzinnego środowiska wychowawczego.

Rodzina to podstawowe środowisko, które powinno zapewnić bezpieczeństwo emocjonalne dziecku. Rodzina oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka, przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania. Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością własną ze strony rodziny. Ponadto, praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, kompetentną i obiektywną oraz podejmowana możliwie jak najwcześniej. Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloprotblemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo - wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd też, założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, kiedy pojawiają się problemy.

Zakłada się, że tylko równoległa realizacja obydwu programów umożliwi w kilkuletniej perspektywie ograniczenie umieszczeń dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, co w konsekwencji doprowadzi do minimalizacji występowania zjawiska sieroctwa społecznego.

Jak wynika z obowiązującego obecnie stanu prawnego, systemem pieczy zastępczej nazywamy zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo - wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

2. ZADANIA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIELĘGNI ZASTĘPCZEJ

2.1. Organizacja wsparcia rodziny

Obowiązek wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Powyższy obowiązek, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądem i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Ustawa dokonuje również podziału kompetencji, w tym działań i zadań pomiędzy samorządami, które przedstawia się następująco:

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
Profilaktyka - wspieranie rodziny.	- Pieczą zastępczą rodzinną i instytucjonalną. - Usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej. - Adopcje.	
- Asystent rodziny. - Placówki wsparcia dziennego. - Rodziny wspierające - Inne podmioty lub instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny.	- Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka. - Placówki opiekuńczo - wychowawcze. - Usamodzielnienia. - Organizator rodzinnej pieczy zastępczej (Koordynator). - Rodziny pomocowe.	- Ośrodek adopcyjny. - Regionalna placówka opiekuńczo terapeutyczna. - Interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

2.2. Zadania gminy

- opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- finansowanie: kosztów szkoleń dla rodzin wspierających, podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ponoszonych przez rodziny wspierające;

5. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
6. sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
7. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
8. przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

2.2.1. Asystent rodziny

Nowym zadaniem ustawowym dla gmin jest wprowadzenie asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z rodziną. Asystent rodziny zajmuje się niezależnie od pracownika socjalnego, wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilizacji życiowej, która umożliwi jej prawidłowe wychowanie dzieci. Zadaniem asystenta rodziny jest całościowe wspieranie rodziny wychowującej dzieci, zagrożonej wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności dnia codziennego. Bardzo ważne w pracy asystenta jest indywidualne podejście do rodziny i jej problemów, w celu rozwijania kompetencji wszystkich jej członków - rodziców i dzieci. Elastyczny i nienormowany czas pracy asystenta rodziny służyć ma realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny. Intensywna praca asystenta z rodziną realizowana jest również w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Wówczas zadaniem asystenta staje się nie tylko praca z rodziną w miejscu zamieszkania, ale również współpraca z rodziną zastępczą lub koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Asystent powinien aktywnie uczestniczyć we wszystkich działaniach zmierzających do powrotu dziecka do rodziny.

2.2.2. Placówki wsparcia dziennego

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest nieodpłatny, jest również dobrowolny, chyba że dziecko skierowane jest do placówki przez sąd.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- **opiekuńczej**, (w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych) - zapewnia dziecku: opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.
- **specjalistycznej**, organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.
- **pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę**, poprzez działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

2.2.3. Rodziny wspierające

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jako jedno z istotnych zadań w pracy z rodziną wyszczególnia wspieranie środowiska lokalnego. Ważną rolę w tym zadaniu pełnią sąsiedzi, rodziny zaprzyjaźnione, rodziny rówieśników dzieci. Zbudowanie sieci rodzin chętnych do służenia pomocą systematycznie lub w sposób doraźny stanowi nowe wyzwanie instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Możliwość skorzystania przez rodzinę w kryzysie z pomocy innej rodziny, tzw. rodziny wspierającej może mieć nieocenione znaczenie w pracy z rodziną. Rodzina wspierająca, przy współpracy z asystentem rodziny pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka; prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Zgodnie z ustawą, pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rodzinę wspierającą ustanawia prezydent miasta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej, po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej, wydanej na podstawie przeprowadzonego wywiadu środowiskowego.

2.3. Zadania powiatu:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
2. zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo - wychowawczych;
3. organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo - wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
4. tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
5. prowadzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
6. organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego;
7. organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: grup wsparcia; specjalistycznego poradnictwa;
8. powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo - wychowawczych;
9. wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
10. zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
11. prowadzenie rejestru danych o osobach:
 - a) zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
 - b) pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka;

12. kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
13. finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo - wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo - terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo - wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne,
 - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego;
14. sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
15. przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji.

Zadania gminy oraz część zadań powiatu wynikających ustawy wykonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu.

Rada Miasta Nowego Sącza Uchwałą Nr VIII/160/2011 z dnia 22 listopada 2011 roku w sprawie: przekształcenia Ośrodka Adopcyjno - Opiekuńczego w Nowym Sączu w Ośrodek Wsparcia i Terapii Rodzin w Nowym Sączu, wyznaczyła tę jednostkę na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności troska o rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, a więc inicjowanie ich tworzenia, kwalifikowanie kandydatów do tej roli oraz wspieranie już funkcjonujących rodzin. W instytucji tej została umocowana funkcja koordynatora rodzinnych form pieczy zastępczej. Wyodrębnienie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej ma na celu rozdzielenie funkcji administracyjnych i kontrolnych powiatowego centrum pomocy rodzinie, którego zadania wykonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu od funkcji organizacyjnych związanych z realizacją zadań w sferze rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka winien być objęty pomocą pracownika Ośrodka Wsparcia i Terapii Rodzin w Nowym Sączu lub zatrudnionego tam koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Obowiązkiem koordynatora będzie przede wszystkim pomoc rodzinie zastępczej, także rodzinnym domom dziecka, w realizacji ich zadań poprzez koordynowanie działań związanych z opieką nad dziećmi.

Do pozostałych zadań należących do zadań powiatu uprawniony jest zgodnie z ustawą Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu, który pełni funkcje administracyjne i kontrolne. Głównym zadaniem MOPS jest zabezpieczenie środków finansowych niezbędnych do funkcjonowania rodzinnych form pieczy zastępczej. W tym celu prowadzone są postępowania administracyjne dot. przyznania świadczeń i dodatków dla rodzin zastępczych. Ponadto Dyrektor MOPS z upoważnienia prezydenta zawiera umowy cywilno - prawne z osobami pełniącymi funkcję zawodowej rodziny zastępczej oraz prowadzącymi rodzinne domy dziecka. MOPS kieruje także dzieci do placówek opiekuńczo - wychowawczych. Do kompetencji MOPS należy również koordynacja działań związanych

z zawieraniem porozumień i rozliczeń z innymi powiatami dot. umieszczonych dzieci z terenu innych powiatów, jak również pobytu dzieci z terenu Miasta Nowego Sącza przebywających na terenie innych powiatów. Kolejnym zadaniem realizowanym przez MOPS jest udzielanie pomocy usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej.

2.3.1. Rodzaje rodzin zastępczych

Zgodnie z obowiązującą do dnia 31.12.2011 r., ustawą o pomocy społecznej wyróżniano następujące typy rodzin:

1. Spokrewnione z dzieckiem;
2. Niespokrewnione z dzieckiem;
3. Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem:
 - a. wielodzietne;
 - b. specjalistyczne;
 - c. o charakterze pogotowia rodzinnego.

Rodziny spokrewnione to takie, w których opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmowali członkowie rodziny dziecka np. dziadkowie, wujostwo lub rodzeństwo.

Rodziny zastępcze niespokrewnione to rodziny, które z punktu widzenia prawa, są obce dla dziecka (nie są z nim spokrewnione ani powinowaczone).

Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze to rodziny, w których jedna z osób otrzymuje wynagrodzenie za świadczenie opieki i wychowania nad powierzonymi dziećmi, wyróżniano trzy typy rodzin zastępczych zawodowych:

- wielodzietne - to rodziny, w których umieszcza się w tym samym czasie nie mniej niż troje i nie więcej niż sześcioro dzieci; w razie konieczności umieszczenia w rodzinie licznego rodzeństwa określona powyżej liczba dzieci może się zwiększyć,
- specjalistyczne - w tych rodzinach umieszcza się dzieci niedostosowane społecznie albo dzieci z różnymi dysfunkcjami lub problemami zdrowotnymi wymagającymi szczególnej opieki i pielęgnacji; w tym samym czasie w tego typu rodzinie może przebywać nie więcej niż troje dzieci,
- o charakterze pogotowia rodzinnego - w takiej rodzinie umieszcza się nie więcej niż troje dzieci na pobyt okresowy do czasu unormowania sytuacji życiowej dziecka, nie dłużej niż na 12 miesięcy.

2.3.2. Formy rodzinnej pieczy zastępczej

Od stycznia 2012 roku, zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. rodzina zastępcza:
 - spokrewniona (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka);
 - niezawodowa (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka);
 - zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna.
2. rodzinny dom dziecka.
3. rodziny pomocowe (sprawują opiekę nad dzieckiem w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą).

Nowa typologia rodzin spowodowała, iż zwiększyła się liczba rodzin zastępczych niezawodowych.

3. DIAGNOZA SPOŁECZNA

3.1. Charakterystyka miasta Nowego Sącza pod względem ilości mieszkańców, bezrobocia oraz osób korzystających ze wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej

Z danych Urzędu Miasta Nowego Sącza wynika, że na dzień 31 grudnia 2012 r., Miasto Nowy Sącz liczyło 83 273 mieszkańców, wśród których większość stanowiły kobiety, tj. 52,38%.

Tabela 2. Stan ludności Nowego Sącza w roku 2012

Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
83 273	43 620	39 653

Źródło: Opracowanie własne - dane Wydział Spraw Obywatelskich Urząd Miasta Nowego Sącza

Pomimo otwarcia rynków pracy przez wiele państw członkowskich Unii Europejskiej i związanej z tym migracji zarobkowej ważną kwestią społeczną naszego Miasta nadal pozostaje bezrobocie. Na dzień 31 grudnia 2012 r., w Sądeckim Urzędzie Pracy w Nowym Sączu zarejestrowanych było 4 928 bezrobotnych w tym 2510 kobiet. Prawo do zasiłku z tego tytułu posiadało jedynie 773 osób w tym 382 kobiety. W najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy nadal pozostają w szczególności osoby w wieku od 25 do 34 roku życia (1598 osób). Ich udział stanowił 32,43% ogółu bezrobotnych. W strukturze osób wg czasu pozostawania bez pracy, najliczniejszą grupą były osoby pozostające bez pracy w okresie od 6 do 12 miesięcy, które stanowiły 20,1% ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych. Wśród tej grupy osoby w wieku 25 - 34 lat (35,6%) stanowiły najliczniejszą grupę w porównaniu do innych grup wiekowych pozostających bez pracy od 6 do 12 miesięcy.

W badaniu dla sfery problemów rodzinnych związanych z pozostawaniem bez pracy zauważalna jest tendencja do pogarszania się sytuacji rodzinnej ze względu na długość pozostawania bez pracy. Bezrobociem rodzinnym wg stanu na koniec grudnia 2012 roku objętych było 1 386 osób (618 rodzin), co stanowiło 28,1% osób z ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Porównując dane ze stanem z końca roku 2011 liczba osób wzrosła o 161, co z kolei przełożyło się na wzrost ilości rodzin objętych bezrobociem rodzinnym o 78. Większość osób objętych bezrobociem rodzinnym była w przedziale wiekowym 25 - 34 lata oraz w 18 - 24 lata.

Wśród osób ubiegających się o wsparcie w ramach ustawy o pomocy społecznej, bezrobocie pozostaje jednym z głównych powodów. W 2012 r., wśród 2661 rodzin korzystających z pomocy społecznej, kwestia bezrobocia dotyczyła 1363 rodzin (4381 osób). Inne powody to m.in. ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała choroba. Uwzględniając typy rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2012 r., to rodziny z dziećmi stanowiły 38,90% ogółu świadczeniobiorców, wśród których 14,51% stanowiły rodziny niepełne.

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że w 2012 r., udzielono wsparcia:

- 2416 rodzinom (rzeczywista liczba rodzin) - na podstawie ustawy o pomocy społecznej,
- 2541 osobom - na podstawie ustawy o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, w tym 1910 osób korzystało z posiłków, a 631 z zasiłków celowych na zakup żywności.

Tabela 2. Najczęstsze powody przyznawania pomocy w 2012 roku

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	1323	3798
Potrzeba ochrony macierzyństwa	310	1692
w tym: wielodzietność	255	1494
Bezrobocie	1363	4381
Niepełnosprawność	1267	2814
Długotrwała lub ciężka choroba	1652	4027
Bezradność w sprawach opiek.-wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem w tym:	907	3163
rodziny niepełne	386	1346
rodziny wielodzietne	172	1043
Alkoholizm	122	279
Przemoc w rodzinie	51	187
Narkomania	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	36	86

Źródło: Opracowanie własne - dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu

Z powyższej tabeli wynika, że w 2012 roku 907 rodzin (w tym: 386 niepełnych, 172 wielodzietnych) podały jako jedną z przyczyn udzielenia pomocy bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Z przeprowadzonej dogłębnej analizy wśród w/w rodzin wynika, że 97 rodzin, w których wychowuje się 266 dzieci, gdzie, jako powód udzielenia pomocy podano bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (w tym 56 rodzin niepełnych) wymaga przydzielenia asystenta rodziny. Z danych przekazanych przez Sąd Rejonowy w Nowym Sączu wynika, że w latach 2009 do 2011 na terenie miasta Nowego Sącza funkcjonowały dwa Ośrodki Kuratorskie.

Tabela 3. Liczbę rodzin którym ograniczono władzę rodzicielską oraz ilość dzieci zobowiązanych do uczęszczania do w/w Ośrodków przedstawia:

	2009	2010	2011
Ilość rodzin z ograniczoną poprzez nadzór kuratora władzą rodzicielską	69	60	64
Ilość dzieci uczęszczających do Ośrodków Kuratorskich	26	21	16

Źródło: Opracowanie własne - dane Sądu Rejonowego w Nowym Sączu

W rodzinach objętych pracą socjalną lub nadzorem kuratora występują liczne problemy w opiece nad dziećmi: zaniedbywanie nauki, nie realizowanie obowiązku szkolnego, zagrożenie demoralizacją, niska samoocena, złe warunki socjalno - bytowe, uzależnienie od alkoholu rodziców. Brak odpowiedniego, specjalistycznego wsparcia dla tych rodzin powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

4. DIAGNOZA SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

4.1. Rodzinna piecza zastępcza

Diagnoza systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Nowego Sącza oparta została na podstawie danych ilościowych i jakościowych będących w posiadaniu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu oraz danych byłego Ośrodka Adopcyjno - Opiekuńczego w Nowym Sączu.

Tabela 4. Liczba rodzin zastępczych

Rodzaj rodziny zastępczej	Liczba rodzin	Liczba dzieci
2007		
Spokrewnione z dzieckiem	71	95
Niespokrewnione z dzieckiem	17	28
Niespokrewnione z dzieckiem zawodowe ogółem, w tym:	7	39
Wielodzietne	6	32
Pogotowia rodzinne	1	7
2008		
Spokrewnione z dzieckiem	62	82
Niespokrewnione z dzieckiem	16	26
Niespokrewnione z dzieckiem zawodowe ogółem, w tym:	10	39
Wielodzietne	6	30
Specjalistyczna	1	2
Pogotowie rodzinne	3	8
2009		
Spokrewnione z dzieckiem	61	78
Niespokrewnione z dzieckiem	12	19
Niespokrewnione z dzieckiem zawodowe ogółem, w tym:	9	42
Wielodzietne	5	29
Specjalistyczna	1	2
Pogotowie rodzinne	3	11
2010		
Spokrewnione z dzieckiem	63	78
Niespokrewnione z dzieckiem	16	22
Niespokrewnione z dzieckiem zawodowe ogółem, w tym:	9	38

Wielodzietne	5	28
Specjalistyczna	1	2
Pogotowie rodzinne	3	8
2011		
Spokrewnione z dzieckiem	68	76
Niespokrewnione z dzieckiem	15	20
Niespokrewnione z dzieckiem zawodowe ogółem, w tym:	9	33
Wielodzietne	6	23
Specjalistyczne	1	2
Pogotowie rodzinne	3	8
2012		
Spokrewnione z dzieckiem	47	55
Niezawodowe	29	32
Zawodowe	8	36

Źródło: Opracowanie własne - dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu

Tabela 5. Liczba dzieci z terenu Miasta Nowego Sącza umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów i liczba dzieci z innych powiatów umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie naszego Miasta

Porozumienia między powiatami dot. umieszczonych dzieci	2009 r.	2010 r.	2011 r.
dzieci z Miasta Nowego Sącza umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów	15	20	17
dzieci z innych powiatów umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie Miasta Nowego Sącza	18	18	16

Źródło: Opracowanie własne - dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu

Jak wynika z danych liczbowych przedstawionych w tabelach powyżej liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Nowego Sącza w ostatnich latach kształtowała się na podobnym poziomie. Utrzymującą się tendencją była przewaga rodzin zastępczych spokrewnionych nad rodzinami niespokrewnionymi i zawodowymi. W 2007 roku 75% rodzin zastępczych stanowiły rodziny spokrewnione, w roku 2008 - 71%, w 2009 roku - 74%, w 2010 r., 72%, a w 2011 r., 74%. Należy również nadmienić, iż w większości przypadków wśród rodzin zastępczych spokrewnionych to dziadkowie sprawowali opiekę nad powierzonymi im wnukami. Pozostałą część rodzin zastępczych spokrewnionych tworzyło rodzeństwo oraz dalsi krewni. Rodziny zastępcze niespokrewnione stanowiły w okresie od roku 2007 - 2011 r., od 16 - 18% ogółu rodzin zastępczych. Niższy odsetek wśród ogółu rodzin zastępczych stanowiły rodziny zastępcze zawodowe, które stanowiły od 7 - 11%. Warto nadmienić, iż w latach 2007 - 2011 wśród rodzin zastępczych zawodowych funkcjonowały rodziny zawodowe niespokrewnione z dzieckiem wielodzietne, rodziny zastępcze zawodowe niespokrewnione z dzieckiem o charakterze pogotowia rodzinnego oraz rodzina zawodowa specjalistyczna. Taka liczba rodzin zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem i rodzin zastępczych zawodowych jest jednak wciąż za mała w stosunku do występujących potrzeb w tym zakresie. Ilość dzieci umieszczonych

w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Nowego Sącza kształtowała się na podobnym poziomie na przełomie opisywanych lat z tendencją malejącą i wynosiła: 162 dzieci w 2007 roku, 147 dzieci w 2008 roku, 139 w 2009 roku, podobnie w 2010 roku 138 dzieci, a w 2011 roku - 129, przy czym spośród podanej liczby dzieci w 2009 i 2010 r., - 18 małoletnich pochodziło z innych powiatów, a w 2011 roku - 16 małoletnich. Jednocześnie należy nadmienić, iż dzieci pochodzące z Nowego Sącza również przebywały w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie innych powiatów. W roku 2009 było ich 15, w 2010 roku - 20 dzieci, a w roku 2011 - 17 dzieci.

W związku z wprowadzeniem ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, od 2012 roku część rodzin zastępczych spokrewnionych, tj. osoby, które nie są dziadkami i rodzeństwem dziecka stała się rodzinami niezawodowymi.

Zatem w 2012 roku na terenie Miasta funkcjonowało:

- 47 rodzin spokrewnionych z dzieckiem sprawujących opiekę nad 55 dziećmi,
- 29 rodzin zastępczych niezawodowych, wychowujących 32 dzieci,
- 8 rodzin zastępczych zawodowych, w których przebywało 36 dzieci.

Zasadnym jest także zwrócenie uwagi na to jak kształtował się na przestrzeni ostatnich czterech lat ruch dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach. Zaznaczyć należy, iż jednym z priorytetowych zadań winien być powrót dzieci do środowisk rodzinnych. W przypadkach, gdy rodzice nie podejmują współpracy, bądź nie ma możliwości powrotu dziecka do rodziny podejmowano działania i formułowano wnioski do sądu o pozbawienie ich władzy rodzicielskiej, co pozwalało na skierowanie dzieci do adopcji.

Każdego roku kilkoro dzieci opuszcza zastępcze formy opieki i powraca do środowisk rodzinnych. Zdarza się jednak również, iż dzieci trafiają z rodzinnej pieczy zastępczej do placówek, w tym coraz częściej do placówek typu resocjalizacyjnego. Jest to spowodowane niewydolnością wychowawczą tych rodzin, które pomimo wsparcia ze strony specjalistów, nie są w stanie poradzić sobie z problemami i ich wychowywaniem.

Poniższa tabela ilustruje ruch dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz różnych placówkach opieki całkowitej.

Tabela 6. Ruch dzieci z terenu Miasta przebywających w zastępczych formach opieki za lata 2008 - 2011

Forma opieki zastępczej	Powrót do rodziny naturalnej	Umieszczenie w rodzinie adopcyjnej	Umieszczenie w rodzinie zastępczej (innej)	Umieszczenie w placówce (innej)	Usamodzielnienie Wychowanka
2008					
Rodziny zastępcze	8	3	2	2	11
Placówki	10	0	2	6	2
Ogółem:	18	3	4	8	13
2009					

Rodziny zastępcze	4	2	3	2	10
Placówki	8	0	0	5	4
Ogółem:	12	2	3	7	14
2010					
Rodziny zastępcze	3	3	3	6	9
Placówki	7	0	0	4	1
Ogółem:	10	3	3	10	10
2011					
Rodziny zastępcze	8	1	2	0	11
Placówki	7	0	1	2	2
Ogółem:	15	1	3	2	13

Źródło: Opracowanie własne - dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu

Powyższe zestawienie wskazuje na konieczność pilnego podjęcia działań naprawczych zmierzających do przywrócenia prawidłowego funkcjonowania rodziny w środowisku.

4.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Dziecko, pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej, po wyczerpaniu możliwości znalezienia rodziny zastępczej, jest umieszczane w placówkach opiekuńczo - wychowawczych. Placówka taka zapewnia całodobową, ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie ze świadczeń zdrowotnych i kształcenia. Całodobowy pobyt dziecka w placówce ma charakter przejściowy, do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

Do głównych przyczyn umieszczenia dzieci w placówce należy zaliczyć:

- nierealizowanie obowiązku szkolnego,
- niewydolność wychowawczą rodziców,
- zagrożenia w środowisku,
- alkoholizm rodziców,
- kontakt ze środkami psychoaktywnymi (narkotyki, alkohol),
- przemoc wobec dzieci.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje postanowienia Sądu o umieszczaniu małoletnich w całodobowych placówkach opiekuńczo - wychowawczych.

Na terenie Miasta Nowego Sącza przed wejściem w życie ustawy funkcjonowały:

1. Zespół Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych, w skład, którego wchodziły:
 - Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza typu interwencyjnego, przy ul. Łącznik 20 dysponująca 30 miejscami,
 - Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza typu socjalizacyjnego, przy ul. Teligi 24 dysponująca 20 miejscami,
 - Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza typu socjalizacyjnego, Trzycierz 95 dysponująca 14 miejscami,
2. Rodzinny Dom Dziecka Nr 1 zlokalizowany przy ul. Tarnowskiej 107, dysponujący 8 miejscami,
3. Rodzinny Dom Dziecka Nr 2 zlokalizowany przy ul. Zyndrama 17, dysponujący 8 miejscami,
4. Rodzinny Dom Dziecka Nr 3 zlokalizowany przy ul. Kilińskiego 79, dysponujący 8 miejscami.

Tabela 7. Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych typu socjalizacyjnego, interwencyjnego oraz rodzinnego w latach 2008 - 2011

Liczba dzieci rok	2009	2010	2011
Liczba dzieci w rodzinnych domach dziecka	17	19	20
Liczba dzieci w Zespole Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych	117	108	106

Źródło: Opracowanie własne - dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu

Tabela 8. Porozumienia między powiatami w latach 2009/2011 dotyczące umieszczonych dzieci

Porozumienia między powiatami dot. umieszczonych dzieci	2009 r.	2010 r.	2011 r.
dzieci z Miasta Nowego Sącza umieszczone w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na terenie innych powiatów	3	3	3
dzieci z innych powiatów umieszczone w placówkach na terenie Miasta Nowego Sącza	92	87	77

Źródło: Opracowanie własne - dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu

Nowo wprowadzona ustawa spowodowała, iż przekształcono Zespół Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych w Nowym Sączu. Utworzono w 2012 roku Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych.

W celu dostosowania do standardów określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i aktach wykonawczych w poszczególnych placówkach zmieniła się liczba miejsc:

- Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza typu interwencyjnego, przy ul. Łącznik 20 dysponuje 28 miejscami,
- Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza typu socjalizacyjnego, przy ul. Teligi 24 dysponuje 26 miejscami,
- Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza typu socjalizacyjnego, Trzycierz 95 dysponuje 18 miejscami.

W 3 rodzinnych domach dziecka, będących zgodnie z w/w ustawą placówkami opiekuńczo - wychowawczymi typu rodzinnego liczba miejsc nie uległa zmianie. Posiadają one po 8 miejsc. W szczególnie uzasadnionych okolicznościach za zgodą Wojewody liczba miejsc może być zwiększona do 10. Obsługę finansowo – księgową placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego prowadzi Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych.

4.3. Usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo - wychowawczych

Do zadań Miasta należy również usamodzielnianie pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą tj. rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo - wychowawcze. W 2009 roku - pomocą objętych było 27 wychowanków rodzin zastępczych oraz 19 wychowanków placówek. W 2010 r., 32 wychowanków rodzin zastępczych i 14 placówek, natomiast w 2011 r., 43 wychowanków rodzin i 10 wychowanków placówek. Osoby te realizują indywidualne programy usamodzielnienia, w ramach, których otrzymują świadczenia w formie pomocy pieniężnej na kontynuację nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie. Z uwagi na brak możliwości powrotu do rodziny biologicznej, przyznano pomoc w formie dopłaty do wynajmu pokoi usamodzielnianym wychowankom pozostającym na terenie miasta Nowego Sącza. W 2012 r., z pomocy tej skorzystało 11 osób, ponadto 2 wychowanków przebywa w mieszkaniu chronionym.

Tabela 9. Liczba pełnoletnich wychowanków objętych pomocą w usamodzielnieniu

Usamodzielniani wychowankowie	2009 r.	2010 r.	2011 r.
Rodzin zastępczych	27	32	43
Placówek opiekuńczo - wychowawczych	19	14	10
Ogółem liczba usamodzielnianych wychowanków	46	46	53

Źródło: Opracowanie własne - dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu

4.4. Wnioski końcowe

Powyższa analiza wskazuje na konieczność:

1. pilnego podjęcia działań naprawczych zmierzających do przywrócenia prawidłowego funkcjonowania rodziny w środowisku;
2. natychmiastowego zapewnienia opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, wobec których sąd orzekł umieszczenie w placówce opiekuńczo - wychowawczej, w rodzinnych formach opieki zastępczej;
3. objęcie rodzin zastępczych oraz usamodzielniających się wychowanków specjalistycznym wsparciem.

5. PREZENTACJA PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY I ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ

5.1. Adresaci Programu

1. Rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.
2. Rodziny, w których występuje problem przemocy.
3. Rodziny ubogie i zagrożone ubóstwem.
4. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej.
5. Rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka.
6. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
7. Usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo - wychowawczych i innych.
8. Dzieci i młodzież z rodzin z „grupy ryzyka”.
9. Dzieci i młodzież zagrożona demoralizacją.
10. Dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych.
11. Pracownicy jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

5.2. Partnerzy w realizacji Programu

- Ośrodek Wsparcia i Terapii Rodzin,
- Poradnie Psychologiczno - Pedagogiczne,
- szkoły,
- Sąd Rodzinny, kuratorzy zawodowi i społeczni,
- Ośrodki Adopcyjne,
- Policja,
- organizacje pozarządowe,
- służba zdrowia,
- Sądecki Urząd Pracy,
- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie,
- lokalne media,
- sponsorzy.

5.3. Cel główny Programu

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji związanych z opieką, wychowaniem oraz skuteczna ochrona dzieci, profilaktyka środowiska naturalnego w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodzin, a także stworzenie optymalnego systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Nowego Sącza.

5.4. Cele szczegółowe Programu

NR CELU	NAZWA I OPIS CELU	KIERUNKI DZIAŁAŃ	JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ
CEL 1	Wspieranie rodziny w wychowaniu dziecka oraz w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.	Zapewnienie opieki asystenta, rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających (w razie stwierdzenia potrzeb). Organizacja szkoleń przygotowujących osoby działające na rzecz dziecka i rodziny do kompleksowego i interdyscyplinarnego ich wspierania w środowisku lokalnym. Umożliwienie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.	MOPS MOPS ROPS ROPS
CEL 2	Praca z rodziną w celu zapobiegania sytuacji kryzysowej.	Analiza sytuacji rodzin, których dzieci zagrożone są umieszczeniem w pieczy zastępczej. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem. Zapewnienie dostępności do konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (w tym pomoc psychologiczna, prawna i socjalna) oraz informowanie o miejscach pomocy.	MOPS Partnerzy: - szkoły, - służba zdrowia, - Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, - kuratorzy sądowi. MOPS Partnerzy: - szkoły, - służba zdrowia, - Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, - kuratorzy sądowi. OWiTR MOPS Partnerzy: - szkoły, - służba zdrowia,

		Terapie i mediacje. Organizowanie grup wsparcia dla rodzin niewydolnych wychowawczo ze szczególnym uwzględnieniem rodzin wieloproblemowych. Tworzenie dziennych ośrodków wsparcia (w razie potrzeby).	- Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne. OWiTR MOPS Prezydent Miasta
CEL 3	Zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie.	Zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom zagrożonym kryzysem lub przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej. Monitoring sytuacji zdrowotnej dzieci i rodzin zagrożonym kryzysem lub przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej. Monitoring sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem, w tym niewydolnych wychowawczo, w których występuje problem przemocy. Zapewnienie bezpieczeństwa i pomocy osobom doznającym przemocy. Organizacja wypoczynku dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	MOPS MOPS Partnerzy: - szkoły, - służba zdrowia, - Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, - kuratorzy sądowi. MOPS Partnerzy: - szkoły, - służba zdrowia, - Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, - kuratorzy sądowi. MOPS Partnerzy: - szkoły, - służba zdrowia, - Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, - kuratorzy sądowi, - SOIK. MOPS Partnerzy: - szkoły, - organizacje pozarządowe.

CEL 4	Tworzenie warunków do powstania i prawidłowego funkcjonowania pieczy zastępczej w szczególności jej rodzinnych form.	Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat pieczy zastępczej poprzez prowadzenie akcji informacyjnej obejmującej: - opracowanie i upowszechnianie ulotek informacyjnych - artykuły prasowe, - zamieszczanie aktualnych informacji na stronie internetowej OWiTR, MOPS. Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej: a) niezawodowej, b) zawodowej w tym specjalistycznej i pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego. Kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej i prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Organizowanie szkoleń dla nowoutworzonych rodzin zastępczych spokrewnionych oraz kandydatów na niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka. Zawieranie umów cywilno - prawnych o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka przy uwzględnieniu limitu rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy. Opracowanie programu szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego.	MOPS, OWiTR Partnerzy: - media lokalne, - organizacje pozarządowe. OWiTR Partnerzy: - MOPS, - Sąd rodzinny, - organizacje pozarządowe, - media. OWiTR OWiTR MOPS/Prezydent OWiTR
CEL 5	Zapewnienie wsparcia rodzinnym formom pieczy zastępczej w ich funkcjonowaniu.	Przygotowywanie rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka na przyjęcie dziecka.	OWiTR Partnerzy: - MOPS, - szkoły, - służba zdrowia, - Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne.

	Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka opieki koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej na zasadach określonych ustawą. Przyznawanie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci, dodatków, dofinansowań, środków finansowych oraz innych świadczeń, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Organizowanie rodzinom zastępczym pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi oraz przy pracach gospodarskich. Organizowanie rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka wsparcia psychologicznego, poradnictwa rodzinnego, socjalnego oraz prawnego. Organizowanie pomocy rodzinom i prowadzącym rodzinne domy dziecka w ramach rodzin pomocowych. Organizowanie pomocy wolontariuszy dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka. Organizowanie i prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka. Podnoszenie kwalifikacji rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez organizowanie szkoleń.	OWiTR MOPS MOPS OWiTR Partnerzy: - MOPS, - szkoły, - Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, - organizacje pozarządowe. OWiTR, MOPS OWiTR, MOPS Partnerzy: - organizacje pozarządowe. OWiTR OWiTR Partnerzy: - Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, - ROPS w Krakowie.
--	--	---

		Podejmowanie wobec dzieci, które nie mogą wychowywać się w rodzinie naturalnej działań mających na celu uregulowanie ich sytuacji prawnej. Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka wsparcia ze strony instytucji i organizacji pozarządowych zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie.	OWiTR Partnerzy: - Sąd Rodzinny, - kuratorzy, - Ośrodek Adopcyjny. OWiTR Partnerzy: - MOPS, - Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, - szkoły, - służba zdrowia, - Policja, - organizacje pozarządowe.
CEL 6	Zapewnienie małoletnim opieki w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej.	Poszerzanie współpracy placówek opiekuńczo - wychowawczych z osobami, instytucjami i organizacjami, które wspierają działania wychowawcze placówki. Podejmowanie wobec dzieci, które nie mogą wychowywać się w rodzinie naturalnej działań mających na celu uregulowanie ich sytuacji prawnej. Organizowanie pomocy wolontariuszy w opiece i wychowaniu dzieci przebywających w placówce.	placówki opiekuńczo - wychowawcze. Partnerzy: - Sąd, - MOPS, OWiTR, - OPS-y, - Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, - szkoły, - służba zdrowia, - Policja, - organizacje pozarządowe. placówki opiekuńczo - wychowawcze. Partnerzy: - Sąd Rodzinny, - kuratorzy, - Ośrodek Adopcyjny. placówka opiekuńczo - wychowawcza.
CEL 7	Zapewnienie wsparcia usamodzielnianym wychowankom opuszczającym rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej.	Opracowywanie indywidualnych programów usamodzielnienia dostosowanych do potrzeb wychowanków opuszczających rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka lub placówkę opiekuńczo-wychowawczą, czuwanie nad ich realizacją oraz modyfikowanie zgodnie z potrzebami. Udzielanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie.	MOPS, OWiTR Partnerzy: - OPS-y, - SUP, - szkoły, - organizacje pozarządowe. MOPS

	Udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Udzielanie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Wyrównywanie szans wchodzenia w dorosłe życie przez usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej poprzez objęcie ich pomocą psychologiczną, prawną i socjalną.	MOPS, OWiTR MOPS, OWiTR Partnerzy: - SUP. OWiTR, MOPS Partnerzy: - MOPS, - organizacje pozarządowe.
--	--	--

5.5. Limit rodzin zastępczych zawodowych

Ustala się następujący limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy:

- 2013 r., - przekształcenie 3 zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem wielodzietnych rodzin zastępczych zawodowych w rodzinne domy dziecka, w tym 1 na terenie powiatu nowosądeckiego,
- 2014 r., - przekształcenie 2 zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem wielodzietnych rodzin zastępczych zawodowych w rodziny zastępcze zawodowe,
- 2015 r., utworzenie 2 nowych rodzin zastępczych zawodowych.

Zawierając umowę o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej w pierwszej kolejności będą uwzględniane osoby niespokrewnione z dzieckiem. W przypadku braku przeszkolonych niespokrewnionych osób do pełnienia ww. funkcji umowy będą zawierane z rodzinami zastępczymi niezawodowymi, które posiadają co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka i pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W przypadku rodziny zastępczej niezawodowej składającej wniosek o zawarcie umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodzina ta winna złożyć deklarację, iż docelowo obejmie opieką 3 dzieci, a w razie konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa, liczba ta może ulec zwiększeniu. Rodziny zastępcze niezawodowe ubiegające się o zawarcie umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej winny spełniać warunki określone w art. 42 ust. 1 - 3 ustawy o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej, przejść diagnozę psychologiczno - pedagogiczną pod kątem motywacji i predyspozycji do pełnienia ww. funkcji oraz szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe organizowane przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

5.6. Założenia Programu

1. Praca z dzieckiem pozbawionym prawidłowej opieki ze strony rodziny powinna być elementem szerszego programu wspierania rodzin w środowisku lokalnym.
2. Główny akcent w pracy z rodziną powinien być nałożony na profilaktykę, czyli wsparcie udzielane rodzinie naturalnej dziecka przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, której konsekwencją jest zabieranie dziecka z domu.
3. Praca z rodzicami biologicznymi dziecka powinna być prowadzona także po zabraniu go z domu, aby zwiększyć jego szanse powrotu do rodziny naturalnej.
4. Umieszczenie dziecka pozbawionego całkowicie lub częściowo opieki rodziców w placówce opiekuńczo - wychowawczej może nastąpić dopiero po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy rodzinie naturalnej oraz w przypadku braku możliwości zapewnienia temu dziecku opieki w rodzinnej pieczy zastępczej.

5.7. Źródła finansowania Programu

- środki własne Miasta,
- środki pozyskane z innych źródeł.

6. PRZEWIDYWANE EFEKTY I REZULTATY PROGRAMU

Należy oczekiwać następujących efektów podjętych działań:

- zwiększenie wydolności opiekuńczo - wychowawczej rodziców lub opiekunów rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo wychowawczej,
- ograniczenie sytuacji kryzysowych w rodzinach,
- poprawa sytuacji dziecka w rodzinie,
- zwiększenie bezpieczeństwa rodzin poprzez przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- poszerzenie wiedzy społeczeństwa na temat pieczy zastępczej,
- utworzenie nowych rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych i rodzinnych domów dziecka,
- podniesienie jakości opieki sprawowanej przez rodziny zastępcze, prowadzących rodzinne domy dziecka i placówki opiekuńczo - wychowawcze,
- rozwój współpracy między podmiotami działającymi na rzecz pomocy dziecku i rodzinie,
- podniesienie jakości usług świadczonych przez jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- podniesienie jakości udzielnej pomocy usamodzielnianym wychowankom rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej.

7. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Istotą efektywności funkcjonowania Programu jest realizacja działań w zakresie, formie i stopniu dostosowanym do potrzeb rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi, rodzin zastępczych oraz wychowanków pieczy zastępczej. Pozwoli na to systematyczne prowadzenie jego monitoringu i ewaluacji, sprawdzenie czy zostały zrealizowane zakładane cele szczegółowe oraz jaki jest wynik realizowanych działań. Ewaluacja powinna dostarczyć odpowiedzi, jaka jest trafność, skuteczność i użyteczność Programu, ma również na celu uzyskanie informacji czy osiągnięto przewidywane efekty realizacji Programu.

Monitoring ma na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych w ramach Programu działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na przewidywane efekty jego realizacji.

Monitoring i ewaluacja odbywać się będzie według kryterium zgodności realizowanych działań w stosunku do ewoluujących potrzeb rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi, rodzin zastępczych oraz wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo - wychowawczych. Informacje uzyskane w ramach procesu monitoringu i ewaluacji odpowiedzą czy i w jakim obszarze Program wymaga, aktualizacji, przeformułowania lub zmiany postawionych celów szczegółowych.

Ewaluacja Programu będzie odbywać się na bieżąco, równolegle trwać będzie proces jego monitorowania. Każdego roku do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy, Koordynator Programu - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej sporządzać będzie raport zawierający dane zgromadzone w procesie ewaluacji i monitoringu oraz wnioski w sprawie zmiany zaplanowanych działań, sposobu ich realizacji, jednostek odpowiedzialnych za ich realizację, a także uwagi dotyczące funkcjonalności Programu.

Przewodniczący Rady Miasta
(-) Jerzy Wituszyński